

ANY VI.

REUS, 15 DE JULIOL DE 1925

NUM. 132.

ASPECTE SANITARI DEL PROBLEMA
DE LA HABITACIÓ ⁽¹⁾

I

Una de les qüestions més punyents de l'Higiene es la salubritat de la casa. La casa és més de la meitat de la vida del home. Si nostre viure es una relació físico-química amb el medi ambient, en la casa ens passem més de la meitat de nostre existència i la casa és nostre emanació sincera i l'omplim d'esperit nostre i ella retorna sobre nostre esperit enmotllant-lo. «Si'l vestit es la forma de l'home, l'habitació es la forma de les costums» ha dit Anatole France.

La casa es el castell roquer on defensem nostra personalitat. Amb la casa i per la casa l'home ha marxat vers la civilització. El primer home que sortint de la caverna bastí la primera barraca, aixecà el monument a la grandesa humana. En la caverna, l'home ja començà a trobar la seva dignitat. Per això quan en fou ben ric de dignitat i de personalitat, bastí la primera barraca que era el seu complement. I la barraca fou després vila, fou ciutat més tard i la

ciutat s'anomena després Menfis, Atenes, Roma, Florència, París i sagellà una civilització i una cultura. L'home treballant al brançal de casa seva ha edificat un món. Per escalar els cels un jorn els homes bastiren la Torre de Babel i foren punits; però bastiren una llar i trobaren en la seva grandesa un Deu.

Doncs bé, tot això tan pregon i tan gran, aquesta casa que ha sigut llum i conhort per als homes, es generadora de vergonyes i de sofriments, de malures i de degeneracions. Ella guarda a l'home civilitzat i l'incita a una perfecció, en cerca de més subtileses per a son esperit, de més sublimitats per a son pensament, de gestes més heroiques per a sa acció; però ella també reté encara a l'home en la barbàrie, en la més indigna de les ignoràncies, en la més infecta de les podridures. Si s'ha pogut dir que en una gran ciutat, hi ha representació viva de tota l'escala de civilització que ha passat l'home, així's com en una alta muntanya hi ha representació viva de totes les

(1) De la Conferència de l'autor en el CENTRE DE LECTURA.

flores, és per la casa que això pot ésser. És la casa qui marca'l selvatge i marca l'ultra-civilitzat. Des de l'home de les cavernes, del troglodita, que viu en les coves dels voltants de la ciutat fins al senyor del palau, hi han tots els estadis del progrés humà. Son a milers les llars que s'il·luminen per l'electricitat, però son a centenars que encenen encara el llumet d'oli i on la claror escarransida del blé il·lumina tètricament els rostres dels estadants. Que l'home sensible, vivint en els carrers estrets, pudents, infectes, de la ciutat vella, en aquelles cases fosques, humides, brutes, perdrà lentament la seva sensibilitat i tot el seu tresor espiritual s'esvirà per fer lloc a la desesperació o a l'inconsciència.

Avui es vol reviscolar l'Edat Mitja; ens enternim davant de la ciutat romànica i la ciutat gòtica. Però l'Edat Mitja no es per a viure nosaltres; quan intervé en nostra vida quotidiana ens ofega. Molt bé com a record i com a pesa de Museu, però no com a guia ni com a estre útil a les nostres necessitats.

Les velles ciutats eren construïdes sota un plà militar de defensa, tancades per muralles que li privaven el seu aixampla, amb carrers giragonsejats, estrets, bruts i rònecs. Escoltem com descriu Leignobos una ciutat de l'Edat Mitja: «Aquestes ciutats eren mal cuidades. Es tirava al mig del carrer totes les brutícies i les besties mortes. Com no s'escombrava, restaven allí en un xoll de brutícia on els porcs anaven a furgar i les oques xapollejaven. En els carrers habitats per pagesos, els fems eren deixats davant de les portes. La pols era tanta a l'estiu que'ls cavalls amb fatigues avançaven; a l'hivern el fanc era tan espés que no's podia atravesar el carrer sinó demunt de potranques. De nit els carrers no estaven il·liminats; quan els ciutadants sortien de llurs cases es feien acompanyar per portadors d'atxes de vent.» Sols se netejava, diu, quan algún personatge de la família reial visitava a la ciutat.

La brutícia ho omplia tot, el mateix els

carrers, que les cases, que'ls hospitals. Encar que no sigui de l'Edat Mitja, cal traduir aquesta descripció de l'Hotel Dieu de Paris feta en un llibre publicat en 1777: «Que hom es representi un llarc enfilall de sales contigües on se reuneixen malalts de tota especie i on se fa cabre tres, quatre, sis malalts en el mateix llit, els vius al costat dels agonitzants i dels morts. L'aire infectat per les exhalacions d'aquesta multitud de cossos malsans, portant dels uns als altres els gèrmens pestilencials de llurs malalties i l'espectacle del dolor i de l'agonia de tots costats ofert i rebut. Vetaquí l'Hotel Dieu.»

El món europeu cristià era una podridura. S'havia oblidat l'Higiene pública i privada, el culte al cos i a la bellesa que'ns havien llegat Grècia i Roma. L'aigua servia per a rentar el pecat original, però no la brutícia de cada dia; se sent una repugnància, un horror per l'aigua i per la netedat. Es la lluita i la victòria de l'ascetecisme cristià contra'l sensualisme pagà i musulmà. En les seves prèdiques i en els herois, les multituds troben un exemple de virtut i de brutícia; així's veiem a S. Macari dormint durant mesos en un aiguamoll, exposant el seu cos a les picadures dels mosquits i de les febres i S. Antoni, diu Maudiley, no fou mai culpable d'haver-se rentat els peus. Així's es lògic que Alfons VI, rei de Castella, privi els banys i faci derruir els edificis on estaven establerts, car segons un poeta d'aquell temps, que lloa la mida, «los que en ellos se juntan hacen pecados mortales» i's tornen luxuriosos, delicats, viciosos, covarts, etc. etc.

La ciutat era tot seguit visitada per epidèmies i pestes que la delmaven. Sols la glanota matà en el segle XIV a Europa 25 milions d'habitants. En 19.000 se calculen els leprosos que hi havia a Europa en el segle XIII i en 400.000 calcula Renouard les persones que morien a l'any de verola.

Doncs bé, tot aquest món brut i fastigós ha persistit. L'Edat Mitja persisteix encara

en la superstició, en remeis de curanderos i comares, en l'amor a la brutícia i l'horror a l'aigua de molta gent, però sobretot persisteix en la ciutat vella. Les velles ciutats, mostren encare el viure d'aquells homes de l'antigor; així's s'hi veuen els carrers amb giragonses, estrets, bruts encara, encara pudents, se'ns interrupció a través les centúries en brutícia i mal olor. Avui les nostres ciutats modernes, de carrers amples, de places assoleiades, de jardins i passeigs espaiosos, ben regides per reglaments i ordinacions sanitàries, ben drenades, minades per clavagueres que la netegen de tota porqueria, presenten encara al bell mig d'elles aquesta ciutat medieval que'ls hi serví de llevor. Allí on el turista i'l tradicionalista que viu en la ciutat nova i airejada s'extasiem, la vida real, la que parla un llenguatge que no es el del plaer dels ulls ni'l del record, es porca, es trista, es

lletja, es malaltissa; no es vida, es mort. Per que la insanitat de la ciutat vella l'hem augmentada. L'hem feta més populosa, en dos, en deu, en cent, en mil voltes hem augmentat la seva població; els carrers els hem fet més estrets perque les cases velles d'un pis, dos tot el més i habitades per una sola família, les hem apujades fins a tres, fins a quatre, cinc, sis pisos i habitada per moltes famílies. I ara si que mai baixa el sol a visitar al pobre habitant de la botigueta o dels primers estatges; i no tenen claror, ni aire; se viu artificiosament i, com en tot artifici, la vida es migrada, es un simulacre de vida, un espectre, una caricatura. Que aquells carrers estrets i bruts, que aquelles cases fosques i humides, son un enemic constant de l'home, un enemic que'l persegueix a tothora i del qual no s'escapa; que res hem fet o poc hem fet perque pugui escapolir-sen.

DR. J. AGUADÉ MIRÓ

V

LA NOIA I LA PARRA

*No se si ha estat donzella o fetillera
la que ha encel'lat mos parpres macilents;
carrer amunt passava per l'acera
on m'he aturat a contemplá els sarments*

*de l'àuria parra i he sobtat darrera
del fruit i els pàmpols més desavinents,
aquella dolça cara riallera
en desgraná un raïm entre les dents.*

*Mes sols un cop s'ha deixat veure allà.
Tot allunyant-me la mirava en và
i ella entre els pàmpols s'ha ocultat preada.*

*Quan altres hores torni jo a aquest lloc
veuré els raïms,— si ella no hi és tampoc,—
i com en cada gra, lluu sa mirada.*

FIDEL S. RIU